

Toenemende aandacht voor toezicht niet-OOB accountantskantoren

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt sinds 2006 toezicht op accountantsorganisaties. De niet-OOB vergunninghouders voeren uitsluitend wettelijke controles uit bij organisaties van niet openbaar belang.¹ Zij verrichten circa 25 procent van het aantal wettelijke controles in Nederland en hebben een aandeel van circa 11 procent van de totale omzet wettelijke controles in Nederland.²

Het aantal uitgevoerde reguliere onderzoeken in 2009 en 2010 bij de niet-OOB-vergunninghouders is in aantal beperkt gebleven, omdat de AFM vanuit het risicogeorïenteerde toezicht haar focus voornamelijk heeft gericht op de big 4-kantoren. De big-4 kantoren hebben een aandeel van circa 80 procent van de totale omzet wettelijke controles in Nederland³. Zij verrichten circa 60 procent van het aantal wettelijke controles in Nederland en circa 58 procent van het aantal wettelijke controles bij niet-OOBs.⁴

Vergunningverlening

Per 23 december 2010 zijn 468 zogenaamde niet-OOB-vergunninghouders opgenomen in het openbaar register van de AFM. Dit zijn 428 vergunninghouders die een vergunning hebben aangevraagd onder het overgangsregime en 40 vergunninghouders die een vergunning hebben aangevraagd onder het regulier regime. In onderstaande tabel is de ontwikkeling en het verloop van de niet-OOB-vergunninghouders gespecificeerd weergegeven.

	Overgangsregime		Regulier Regime	Totaal
	29 sept 2008	23 dec 2010	23 dec 2010	23 dec 2010
Aantal vergunninghouders	463	428	40	468
Aantal ingetrokken	202	240	0	240
Aantal onherroepelijk afgewezen vergunningaanvragen	5	18	0	18
Aantal lopende		2	0	2

¹ OOB's zijn beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeraars.

² Deze percentages zijn gebaseerd op de informatie uit het Bijdragemodel 2009 (Rapport 'Sector in beeld – Uitkomsten Wta Bijdragemodel 2009').

³ Dit percentage is gebaseerd op de informatie die de accountantsorganisaties in het Bijdragemodel 2009 hebben verstrekt aan de AFM.

⁴ Niet alle accountantsorganisaties hebben in het Bijdragemodel 2009 het aantal wettelijke controles ingevuld. Op basis van de beschikbare informatie heeft de AFM het totale aantal wettelijke controles in Nederland geschat.

bezwaarprocedures				
Aantal lopende rechtszaken Rechtbank Rotterdam		2	0	2
Aantal lopende rechtszaken CBB		3		3
Aantal vergunningaanvragen buiten behandeling	6	6	2	8
Aantal vergunningaanvragen nog in behandeling	23	0	6	6
Totaal aantal vergunningaanvragen	699	699	48	747

Tabel 1 Verloopoverzicht vergunningaanvragen

Overgangsregime

In totaal hebben 699 accountantsorganisaties een niet-OOB-vergunning aangevraagd onder het overgangsregime van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta). Op 29 september 2008 heeft de AFM aan 463 van deze aanvragers een vergunning verleend. Tabel 1 bevat de relevante gegevens over de vergunningverlening per 29 september 2008 en per 23 december 2010. Thans telt het AFM register 428 vergunninghouders die een niet-OOB-vergunning hebben verkregen onder de overgangsregeling van de Wta. Het aantal vergunninghouders is gedaald, met name als gevolg van fusies en overnames.

Acht vergunningaanvragers hebben bezwaar- en/of beroep ingesteld tegen hun vergunningafwijzing. Bij de AFM lopen nog twee bezwaarprocedures in het kader van de vergunningaanvraag. Twee beroepzaken tegen de vergunningafwijzing zijn thans in behandeling bij de Rechtbank Rotterdam. De rechtbank heeft de AFM inmiddels in vier beroepzaken in het gelijk gesteld. In drie van deze gevallen zijn de betrokken vergunningaanvragers in hoger beroep gegaan bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB). Deze zaken zijn thans nog in behandeling. Een zaak heeft geleid tot een onherroepelijke afwijzing van de vergunningaanvraag.

De vergunningaanvragers onder het overgangsregime hebben tijdens het proces van vergunningverlening aangetoond in opzet te voldoen aan de eisen van de Wta. Bij circa 200 van deze aanvragers is de beoordeling uitgebreider geweest en heeft de AFM ook de werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en interne kwaliteitsbewaking beoordeeld tijdens een onderzoek ter plaatse (OTP) of onderzoek ten kantore van de AFM (OTK). Daarbij zijn controledossiers beoordeeld en is getoetst of de uitvoering van de controle en de vastlegging daarvan in het controledossier door de externe accountant in overeenstemming is met de voor accountants geldende beroepsregels. De groep van vergunningaanvragers waarbij de AFM een OTP of OTK heeft verricht was zo samengesteld dat de AFM die accountantsorganisaties heeft geselecteerd die, samen met de OOB-vergunninghouders, in totaal circa 95% van de Nederlandse wettelijke controles uitvoeren. Daarnaast zijn alle bestuurders en medebestuurders van de kantoren getoetst op betrouwbaarheid. De AFM heeft op 30 september 2008 over het proces van vergunningverlening gerapporteerd.⁵

Regulier regime

⁵ Zie het verslag "Vergunningverlening Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) leidt tot kwaliteitsverbetering" op de website van de AFM (www.afm.nl).

De AFM heeft veertig vergunningen verleend onder het regulier regime. De betreffende vergunningaanvragen zijn vanaf 1 november 2006 ingediend. Onder het regulier regime mogen vergunningaanvragers nog geen wettelijke controles verrichten en blijft de toetsing van de AFM daarom beperkt tot de beoordeling van de opzet van het stelsel van kwaliteitsbeheersing. Tabel 1 bevat de relevante gegevens met betrekking tot deze vergunningverlening.

Opvolging veronderstellingen vergunningverlening

Bij de vergunningverlening op 29 september 2008 heeft de AFM bij 151 niet-OOB-vergunninghouders veronderstellingen en/of aandachtspunten in de vergunning opgenomen. Veronderstellingen hebben betrekking op overtredingen van wet- en regelgeving die een onvoorwaardelijke vergunningverlening niet in de weg staan. Bij deze overtredingen veronderstelt de AFM dat de betreffende vergunninghouders bepaalde maatregelen op korte termijn zullen treffen. Aandachtspunten hebben in beginsel geen betrekking op overtredingen van wet- en regelgeving, maar betreffen verbeterpunten waarbij de AFM er van uitgaat dat deze door de accountantsorganisatie worden opgevolgd.

Eind december 2008 is de AFM een project gestart om vast te stellen of de vergunninghouders hun veronderstellingen en/of aandachtspunten adequaat hebben geïmplementeerd of opgevolgd. In dit verband zijn in 2009 142 informatieverzoeken verstuurd aan accountantsorganisaties die de AFM nog niet op eigen initiatief hadden geïnformeerd over de door hen getroffen maatregelen en opvolgende acties. Uiteindelijk zijn bijna alle veronderstellingen en/of aandachtspunten door de vergunninghouders geïmplementeerd. Slechts enkele niet-OOB-vergunninghouders zijn door de AFM gewezen op resterende punten die de AFM betreft in een toekomstig regulier onderzoek.

Doorlopend toezicht in 2009 en 2010

In 2009 en 2010 heeft de AFM in het kader van het doorlopend toezicht reguliere onderzoeken uitgevoerd bij niet-OOB-vergunninghouders. De nadruk tijdens het doorlopend toezicht ligt op de werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en de kwaliteit van de accountantscontroles. Daarbij wordt op basis van risicoanalyse bepaald op welke aspecten in het bijzonder wordt ingegaan. In het kader van de wettelijke taak van de AFM moeten de niet-OOB-vergunninghouders eenmaal in de zes jaar worden getoetst.

Een deel van de niet-OOB-vergunninghouders is aangesloten bij de Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten (SRA). Voor het toezicht daarop werkt de AFM samen met de SRA op basis van een convenant. De SRA heeft vanaf december 2008 onderzoeken uitgevoerd bij haar leden namens de AFM. De samenwerking met de AFM is gebaseerd op het uitgangspunt dat de AFM de eindverantwoordelijkheid voor het toezicht heeft, maar dat de SRA zorgt voor het toezien op en het stimuleren van de naleving van de relevante regelgeving door haar leden. De AFM voert regelmatig overleg met de SRA. Daarnaast lopen toezichthouders van de AFM mee met de onderzoeken en zijn zij betrokken bij dossierbeoordelingen om de toetsingwerkzaamheden van de SRA en de AFM op elkaar af te stemmen. Wanneer de SRA een vermeende overtreding van de wet- en regelgeving constateert, meldt zij dit direct na de definitieve vaststelling van de uitkomsten van het onderzoek of zoveel eerder als daartoe aanleiding bestaat, aan de AFM onder verstrekking van het onderzoeksdossier en alle overige relevante gegevens en bescheiden waaruit de vermeende overtreding blijkt. De AFM en de SRA evalueren op dit moment de door de SRA uitgevoerde werkzaamheden.

In totaal heeft de AFM in 2009 en 2010 zelf zeventien reguliere onderzoeken verricht bij niet-OOB-vergunninghouders. Hieronder bevinden zich een aantal niet-OOB-vergunninghouders waarbij de SRA een onderzoek heeft uitgevoerd en die door de SRA aan de AFM zijn overgedragen. De reguliere onderzoeken bij de niet-OOB-vergunninghouders hebben als onderzoeksgebieden de kwaliteit van de accountantscontrole en de kwaliteitsbewaking. Afhankelijk van het aantal wettelijke controles dat een kantoor verricht zijn tussen de één en zes wettelijke controles (op onderdelen) door de AFM beoordeeld. De beoordeling bij deze kantoren was er primair op gericht antwoord te krijgen op de volgende vragen:

- Voldoet het stelsel van kwaliteitsbeheersing in opzet aan de eisen en wordt het gebruikt?
- Is de interne kwaliteitsbewaking zodanig ingericht dat de accountantsorganisatie zicht heeft op de kwaliteit van de uitvoering van wettelijke controles en de benodigde maatregelen neemt?
- Blijkt dat de bij opdrachtaanvaarding- en continuering vereiste beoordelingen worden uitgevoerd en dat de externe accountants en de accountantsorganisatie onafhankelijk zijn van de wettelijke controlecliënten?
- Geven de externe accountants er blijk van dat zij vakbekwaam zijn?

De AFM zal in 2011 over de in 2009 en 2010 uitgevoerde onderzoeken bij de niet-OOB-vergunninghouders rapporteren.

Signalen en incidentenonderzoeken

De AFM besteedt in haar doorlopend toezicht veel aandacht aan signalen over mogelijk schadelijk gedrag door accountantsorganisaties of een verhoogd risico op schadelijk gedrag. De AFM verkrijgt signalen bijvoorbeeld uit de media, via klachten, anonieme klokkenluiderbrieven of meldingen door accountantskantoren of uit het Bijdragemodel 2009. Incidenten (signalen met een grote impact) hebben hierbij bijzondere aandacht.

In 2009 en 2010 heeft de AFM 13 incidentmeldingen ontvangen van niet-OOB vergunninghouders. Deze incidentmeldingen hadden o.a. betrekking op de volgende onderwerpen: een strafrechtelijk onderzoek bij cliënten van een accountantskantoor waarbij ook de beleidsbepalers van het accountantskantoor door FIOD-ECD zijn verhoord, het onrechtmatig afgeven van een samenstelverklaring door een accountant en een onderzoek door de FIOD-ECD bij een accountantskantoor in verband met betrokkenheid van een fiscalist bij fraude door de cliënt. Deze incidentmeldingen zijn door de AFM opgevolgd. Bovendien heeft de AFM medio 2010 een Interpretatie incidentmeldingen uitgebracht. Deze interpretatie wijst accountantsorganisaties erop dat een snelle melding van incidenten aan de AFM van belang is omdat incidenten het vertrouwen in de accountantsorganisatie en de financiële markten kunnen aantasten. Deze interpretatie is gepubliceerd op de website van de AFM. De AFM verwacht als gevolg van deze interpretatie een toename van het aantal incidentmeldingen.

Voortzetting reguliere onderzoeken in 2012 en 2013

In 2011 zal de AFM alle eerder genoemde 17 reguliere onderzoeken bij niet-OOB kantoren afronden. Tevens zal de evaluatie van de door de SRA onder het convenant uitgevoerde werkzaamheden worden afgerond. De focus van de AFM ligt in 2011 evenals in 2010 bij de OOB -vergunninghouders gegeven het relatieve marktbelang en de wettelijke eis dat deze vergunninghouders eenmaal per drie jaar moeten worden goetstet door de AFM. In de eerste helft van 2011 voert de AFM bij alle OOB-vergunninghouders

een onderzoek uit naar financiële prikkels. Daarbij zal de AFM zich in het bijzonder richten op de naleving van de onafhankelijkheidsregels en het beoordelings-, benoemings-, belonings- en sanctiebeleid. Met het onderzoek financiële prikkels zal het driejaarlijkse onderzoek bij de big-4 kantoren zijn afgerond. In de tweede helft van 2011 zal de focus komen te liggen op de overige OOB-vergunninghouders. Het aantal onderzoeken dat de AFM in 2011 zelf bij de niet-OOB-vergunninghouders uitvoert zal daarom in aantal beperkt zijn en voornamelijk zijn gericht op incidenten en door de SRA overgedragen accountantsorganisaties.

In 2012 en 2013 ligt de focus van de AFM op het uitvoeren van reguliere onderzoeken bij de niet-OOB-vergunninghouders. De AFM verwacht over deze reguliere onderzoeken in 2013 te rapporteren.